

ΤΟ ΕΝ ΦΑΝΑΡΙΩ ΑΚΡΟΠΑΛΛΑΔΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Η ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Επέτειος 565 Ετών (1454-2019)

Όταν εάλω η Βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολη και η καταχθόνια ομίχλη της υποδουλώσεως του ευσεβούς και φιλόμουσου Γένους μας είχε καλύψει ως νεκροσάβανο τα πάντα, η πρώτη απροσδόκητη και ελπιδοφόρα αχτίδα φωτός και ζωής για την πολύπαθη και μαρτυρική Ρωμηοσύνη ανέτειλε με την υπό του πρώτου μετά την άλωση της Πόλεως Οικουμενικού Πατριάρχου Γενναδίου του Β' (Σχολαρίου) ανίδρυση της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής κατά το έτος 1454, η οποία απετέλεσε την ιστορική συνέχεια της από τον 9ο μ.Χ. αιώνα λεγομένης «Πατριαρχικής Σχολής» ή «Πατριαρχικής Ακαδημίας», γνωστής και ως το «Μέγα Βήμα».

Ποια ήταν όμως η περίφημη αυτή «Πατριαρχική Σχολή» ή «Πατριαρχική Ακαδημία», όπως την ονόμασε ο Γάλλος ιστορικός Βιλμέν;

Ο Περ. Εμμ. Κομνηνός σύμφωνα με όσα γράφει στα τεύχη 908(1.5.1966) και 909(15.5.1966) της «Νέας Εστίας» υπό τον τίτλο: «Θεόκτιστα Τείχεα», πληροφορούμεθα ότι «...εκτός από το διδακτήριο που προοριζόταν για την εγκύκλια παιδεία και μόρφωνε δημόσιους λειτουργούς, λειτουργούσε παράλληλα στην Πόλη, με την επίβλεψη του Πατριάρχη, ανώτερη σχολή ειδική για τον καταρτισμό θεολόγων και κληρικών. Αναφέρεται για πρώτη φορά σε κείμενο του Ζ' αιώνα, μας γίνεται όμως ουσιαστικά γνωστή μόνον από τον Θ' αιώνα. Οι διδάσκαλοι της ήταν όλοι διάκονοι της Αγίας Σοφίας και είχαν θέση στην ιεραρχία των πατριαρχικών αξιωματούχων, με επικεφαλής τον «Οικουμενικό Διδάσκαλο». Και εδώ ο πρώτος κύκλος μαθημάτων αφορούσε τη «θύραθεν» σοφία, που έπρεπε να τη γνωρίσουν όλοι πριν περάσουν την «θύρα», η οποία οδηγούσε στο άδυτο της θεολογίας. Δύο «μαΐστορες», με πολλούς ασφαλώς βοηθούς, ήταν επιφορτισμένοι με το έργο αυτό, ενώ τρεις «διδάσκαλοι», με ακόμη περισσότερους βοηθούς, είχαν την κατεύθυνση των καθαρώς θεολογικών σπουδών.

Στην Πατριαρχική Σχολή, στο «Μέγα Βήμα», κοινοί ήταν οι διδάσκαλοι, οι οποίοι δίδασκαν και στο «ανώτερο διδακτήριο» της Πόλεως, ενώ οι διδάσκοντες θεολόγοι της Σχολής κατά τους τελευταίους προ της αλώσεως αιώνες ήταν ουμανιστές, οπότε και οι ουμανιστικές σπουδές είχαν το προβάδισμα έναντι της θεολογίας.

Η Πατριαρχική Σχολή ήταν εγκατεστημένη στα οικοδομικά παραρτήματα του ναού των Αγίων Αποστόλων έως και την άλωση της Πόλεως από τους Φράγκους(1204). Μετά την απελευθέρωση της Πόλεως αναδιοργανώθηκε από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γερμανό. Ο Περ. Εμμ. Κομνηνός επισημαίνει επίσης ότι: «Κατά τον ΙΔ' αιώνα ο Διευθυντής της έφερε τον τίτλο "Διδάσκαλος Διδασκάλων"». Επί Μανουήλ Β' Παλαιολόγου (1391-1425) εγκαταστάθηκε κι αυτή στη Μονή Στουδίου και είχε περί τους 30 διδασκάλους, με διευθυντή τον Ιωσήφ Βρυένιο. Τελευταίος Διευθυντής της, πριν από την Άλωση, ήταν ένας περίφημος διδάσκαλος και ενθουσιώδης Έλληνας, ο σοφός Ματθαίος Καμαριώτης από τη Θεσσαλονίκη. Μαθητής του ήταν ο Γεώργιος Σχολάριος, ο προτελευταίος διευθυντής του «Καθολικού Μουσείου». Όταν, ύστερα από την Άλωση, ο Σχολάριος έγινε Πατριάρχης (Γεννάδιος ο Β'), ονόμασε τον Καμαριώτη ρήτορα της Μεγάλης Εκκλησίας και η σχολή συνέχισε τη λειτουργία της με τη διεύθυνση του ίδιου και των διαδόχων του, ρητόρων πάντοτε της Μεγάλης Εκκλησίας.

Μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Οθωμανούς (1453) η ίδρυση της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής ως ιστορικής συνέχειας και διαδόχου της "Πατριαρχικής Ακαδημίας" ή "Πατριαρχικής Σχολής" από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γεννάδιο Β' (Σχολάριο), κατά το έτος 1454 μ.Χ., άνοιξε την νέα και αδιάλειπτη μέχρι σήμερα πορεία του πνευματικού αυτού ιδρύμα-

τος-συμβόλου της πολεμένης και μαρτυρικής Ρωμηοσύνης, στην Πόλη των θρύλων των ονείρων και των στεναγμών του ευσεβούς γένους μας.

Ο Γάλλος ιστορικός Βιλμέν υπήρξε ο ανάδοχος της νέας ονομασίας του ιστορικού αυτού εκπαιδευτηρίου ως «Πατριαρχική Μεγάλης του Γένους Σχολής». Πότε ακριβώς εδόθη επισήμως η ονομασία αυτή δεν είναι γνωστό. Βέβαιο όμως είναι ότι κατά τους πρώτους, μετά την άλωση της Πόλεως από τους Οθωμανούς, η λειτουργία αυτής υπήρξε υποτυπώδης και η ιστορική πορεία της υπήρξε ακατάλυτα συνυφασμένη με την παρουσία και πορεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Η άλλοτε λεγομένη «Πατριαρχική Ακαδημία» και μετέπειτα «Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή» ακολούθησε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ήτοι την έδρα της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, από τον ιερό ναό της Του Θεού Σοφίας στο ναό των Αγίων Αποστόλων (το σημερινό Φατίχ τζαμί), και από την Ιερά Μονή της Παμμακαριστού (σημερινό Φετχιγιέ τζαμί) στο ιστορικό Φανάριον, όπου πιθανότατα εγκατεστάθη μεταξύ των ετών 1600/1603.

Ενδιαμέσως λειτούργησε άλλοτε σε αρχοντικά και άλλοτε σε μετόχια και μοναστήρια στο Βόσπορο ή και στα Πριγκηπόννησα. Από τον 17ο αιώνα (1603) οπότε εγκατεστάθη στην συνοικία του Φαναρίου, αναφέρεται ότι λόγω οικονομικών δυσχερειών λειτούργησε σε διάφορα ταπεινά και ακατάλληλα οικήματα. Για ορισμένες περιόδους (1804-1825 και 1836-1839) μεταφέρθηκε στην Ξηροκρήνη του Βοσπόρου και στο αρχοντικό του Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.

Σε κάθε περίπτωση ο φυσικός φορέας που ενίσχυε οικονομικά και συντηρούσε το εμπειρίστατο αυτό εκπαιδευτήριο του Γένους ήταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο και σε πολλές περιπτώσεις η εύπορη κοινωνική τάξη των Φαναριωτών.

Αξια μνείας είναι τα εν πολλοίς άγνωστα γεγονότα τα οποία συνδέονται με την λειτουργία της Μεγάλης του Γένους Σχολής κατά τους πρώτους σκοτεινούς αιώνες της οθωμανοκρατίας. Ειδικότερα, κατά το έτος 1556, ο μεγάλοπνοος Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωάσαφ μετεκάλεσε από το Ναύπλιο τον λόγιο Ιωάννη Ζυγομαλά, ο οποίος εδίδαξε στη Σχολή και συνέβαλε καιρία στην ανάπτυξή τους, Λίγα έτη αργότερα, το 1561, απρόσκοπτη λειτουργία της Σχολής αναφέρεται ο Ιβάν ο Τρομερός, ηγεμόνας της Ρωσίας, ο οποίος για την προς την Σχολή αρωγή του εξήτησε ως αντάλλαγμα από τον Οικουμενικό Πατριάρχη να επικυρώσει τον τίτλο του ως Τσάρου της Ρωσίας. Κατά τα τέλη του 16ου αιώνα και συγκεκριμένα το έτος 1583 ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιερεμίας ο Β΄ απέστειλε στη Βενετία τον λόγιο Διάκονο Νικηφόρο Πασχάλη προκειμένου να αγοράσει τα απαραίτητα για το διδακτικό έργο της σχολής επιστημονικά βιβλία που κυκλοφορούσαν την περίοδο εκείνη.

Οι επιφανέστεροι λόγιοι του Γένους, οι οποίοι εδίδαξαν και ορισμένοι εξ αυτών ως «Σχολάρχες», που μέχρι και σήμερα ανέρχονται περίπου στους 70, την διηύθυναν, υπήρξαν ο Ματθαίος Καμαριώτης, πρώτος μετά την άλωση, ο Μιχαήλ Ερμόδωρος, ο Ιωάννης Ζυγομαλάς, ο Θεόφιλος Κορυδαλεύς, ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος (1665), ο Ηλίας Μηνιάτης (1704), ο Ευγένιος Βούλγαρης (1760-1763), ο Διαμαντής Ρύσιος (παππούς του Αδαμαντίου Κοραή), ο Κωνσταντίνος Κούμας (1814-1815), Φιλόθεος Βρυένιος (ο Νικομηδείας).

Ο Περ. Εμμ. Κομνηνός αναφέρει ότι: «Στη σχολή αυτή εκπαιδεύτηκαν από τον ΙΕ΄ έως και τον ΙΗ΄ αιώνα ανώτεροι κληρικοί και αξιωματούχοι της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας και ανώτεροι υπάλληλοι των ηγεμονιών της Μολδοβλαχίας. Χάρη στη σχολή αυτή κατόρθωσαν οι Έλληνες να διασώσουν την εθνικότητά τους και την γλώσσα τους, γιατί χάρη σ΄ αυτήν τροφοδοτήθηκαν με εξαίρετους δασκάλους όλα τα σχολεία του υπόδουλου ελληνισμού, όταν έγινε δυνατή η ίδρυσή τους. Από τα μέσα του ΙΘ΄, η σχολή διαμορφώθηκε σε κλασικό γυμνάσιο. Ειδικός κανονισμός την χαρακτήριζε τότε ως το «ανώτερον εν Κωνσταντινουπόλει κεντρικόν εκπαιδευτήριον της υψηλοτέρας εγκυκλίου εκπαιδεύσεως».

Το υπάρχον μέχρι και σήμερα «κόκκινο κτίριο, σε μικρή απόσταση από το άλλοτε περίφημο Ιωακείμειο παρθεναγωγείο (κατοικία του Πατριάρχου Ιωακείμ του Β΄), δεσπόζει επάνω στον πέμπτο λόφο της επταλόφου Κωνσταντινουπόλεως. Το ακροπαλλάδιο τούτο της Ρωμηοσύνης ίσταται ως «ναός των μουσών» και της τηλαυγούς παιδείας του φιλόμουσου και μουσοστεφούς Γένους μας. Επιβλητικό στολίδι όχι μόνον πνευματικό της εποχής του αλλά και αρχιτεκτονικό.

Μοναδικό για τον χώρο του, αποπνέει έναν ευρωπαϊκό αέρα δεσπόζοντας στη συνοικία του Μουχλίου στο Φανάρι. Περίτεχνο κτίσμα από γρανίτη, πέτρα και κόκκινα τούβλα Μαρσίλιας. Με τον κολοσσιαίο τρούλο, περίτεχνα και αριστοτεχνικά εξωραϊσμένο με καμπύλες και τόξα, στοιχεία που διέκριναν κατά την εποχή της ανοικοδομήσεώς του, τους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς της κεντρικής Ευρώπης.

Ο φιλόμουςος οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ'(1878 – 1884) εμερίμνησε και συνέβαλε τα μέγιστα για την εκ θεμελίων ανέγερση του μέχρι και σήμερα υπάρχοντος μεγαλοπρεπούς κτιρίου της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής. Ο θεμέλιος λίθος κατετέθη την 30η Ιανουαρίου του 1880 και τα εγκαίνια του λαμπρού αυτού οικοδομήματος έλαβαν χώρα την 14η Σεπτεμβρίου του 1882. Στην πρόσοψη του κτιρίου με μεγάλα γράμματα σώζεται η επιγραφή όπου αναγράφεται: «Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή. Επί Ιωακείμ του Γ'», ενώ στην οπίσθια όψη του μνημονεύεται με άλλη επιγραφή, η θεμελίωσή του: «Αρχιτέκτων Γ. Δημάδης 1881».

Ο Κωνσταντίνος Δημάδης, ο οποίος κέρδισε μεταξύ άλλων αρχιτεκτόνων τον διαγωνισμό που είχε προκηρύξει το Οικουμενικό Πατριαρχείο για την ανέγερση του κτιρίου της Μεγάλης του Γένους Σχολής, είχε ως πηγή εμπνεύσεως για το αρχιτεκτονικό σχέδιό του τον αετό με τα ανοιγμένα φτερά. Έκτισε λοιπόν τη Σχολή σε σχήμα τοξοειδές επίμηκες, με πέτρα και κόκκινου χρώματος τούβλα, που προσδίδει στο όλο οικοδόμημα βυζαντινοπρεπές ύφος. Το οικόπεδο των 2000 τετραγωνικών πήχεων προσέφερε ο επιφανής τραπεζίτης της Πόλεως Στέφανος Ζαφειρόπουλος, ο οποίος εισέφερε και σεβαστό χρηματικό ποσό για την ανέγερση της σχολής. Χορηγοί για την ανοικοδόμηση του μεγαλοπρεπεστάτου αυτού κτίσματος υπήρξαν και οι εύποροι Ρωμιοί της Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαος Ζαφείρης, Γεώργιος Ζαφείρης, ο οποίος μάλιστα προσέφερε το υπέρογκο ποσό των 10.500 χρυσών οθωμανικών λιρών, ο Στ. Σκυλίτσης, ο Ευστ. Ευγενίδης και ο Γ. Κορωνιός.

Αν και είναι εν πολλοίς άγνωστο, καθοριστικό ρόλο στην συγκέντρωση του τεραστίου χρηματικού ποσού για την ανέγερση Σχολής διεδραμάτισε η Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Βατοπεδίου, η οποία προσέφερε το ποσό των 6.700 χρυσών οθωμανικών λιρών μέσω του Αρχιμανδρίτου Ανανίου, ο οποίος είχε την εποπτεία των κτημάτων της Μονής Βατοπαιδίου στη Βεσσαραβία της Ρουμανίας.

Το κτίριο στέφεται από τον επιβλητικό θόλο (τρούλο) ο οποίος λειτουργούσε ως αστεροσκοπείο όπου μέχρι και σήμερα υπάρχει ένα παλιό τηλεσκόπιο. Κατά τα παλαιότερα έτη από το άνοιγμα του τρούλου, που είναι το υψηλότερο σημείο της Σχολής, ωσάν από παρατηρητήριο εντοπιζόταν κάθε φορά το σημείο της Πόλεως όπου φλεγόταν από πυρκαγιά.

Στους εσωτερικούς χώρους παρατηρούμε τις αίθουσες διδασκαλίας και τελετών, τα διαμερίσματα, το μουσείο, την πινακοθήκη και οργανοθήκη, μια πλούσια βιβλιοθήκη με 10.000 τόμους και 64 κώδικες. Από το 1865 λειτουργούσε στη σχολή θεατρική ομάδα. Στο άλλοτε αμφιθέατρο του χημείου μέχρι τη δεκαετία του 1960 έκαμαν επισκέψεις οι φοιτητές της Φυσικομαθητικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινουπόλεως. Χαρακτηριστικός είναι και ο πίνακας που απεικονίζει τον πρώτο μετά την άλωση Οικουμενικό Πατριάρχη Γεννάδιο Β' (Σχολάριο) να παραλαμβάνει κατά το έτος 1454 από τον Μωάμεθ τον Πορθητή το σχετικό σουλτανικό φερμάνιο για την άδεια λειτουργίας της σχολής υπό τις προστατευτικές πτέρυγες του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Η πλέον εντυπωσιακή από τις νωπογραφίες της οροφής της Σχολής είναι εκείνη στην οποία απεικονίζονται οι τρεις Ιεράρχες- οι προστάτες της παιδείας και των γραμμάτων- πλαισιωμένοι από αρχαίους ποιητές και φιλοσόφους.

Το κτίριο μέχρι και σήμερα διατηρεί την μεγαλοπρέπειά του αλλά ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν βαίνει συνεχώς μειούμενος.

Έτσι το 1960 φοιτούσαν 550 Ρωμηόπουλα, μετά τις απελάσεις του 1964 μειώθηκαν στους 118 και στα τέλη της δεκαετίας στους 75.

Το 2010 ο αριθμός των μαθητών του Γυμνασίου και του Λυκείου ανερχόταν στους 54 και μεταξύ αυτών εκτός από τα ρωμηόπουλα φοιτούν και τα παιδιά των αραβόφωνων Χριστιανών από την Αλεξανδρέττα και την Αντιόχεια.

Το πολύπλευρο και πολυσχιδές έργο της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής συμπληρώνει με το δικό του ποιοτικό τρόπο και ο κατά το έτος 1927 ιδρυθείς «Σύνδεσμος των Μεγαλοσχιολιτών με τις υψηλού επιπέδου πολιτιστικές εκδηλώσεις του και λίαν αξιόλογες εκδόσεις του που κυκλοφορούν και διατηρούν άβυστη την δάδα της Κωνσταντινουπολίτικης Ρωμηοσύνης στους επιγενομένους. Ο επίσημος τίτλος της Μεγάλης του Γένους Σχολής σήμερα, όπως έχει προσδιοριστεί από το τουρκικό κράτος είναι: «ρωμαίικο γυμνάσιο αρρένων του Φαναρίου». Το δε Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προ ολίγων ετών (2010) με απόφασή του υποχρέωνε το τουρκικό κράτος, είτε να επιστρέψει το λεγόμενο «Σιδέραιο Μέγαρο» στη Μεγάλη του Γένους Σχολή, στην οποία ανήκε ως ακίνητη περιουσία της, αλλά από το 1974 είχε παρανόμως δημευθεί, είτε να καταβάλει αποζημίωση 890.000 ευρώ.

Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος, Ακαδημαϊκός και λόγιος, Παναγιώτης Κανελλόπουλος έγραψε κάποτε προσφυσώς και ευστόχως: *«Η αποκρυστάλλωσις του ελληνικού λαού ως Γένους υπήρξε το θαυμασιώτερον βήμα εις την ιστορίαν μας. Τούτο δε διότι η έννοια του Γένους είναι ευρύτερα της εννοίας του Έθνους. Η έννοια του Έθνους διεμορφώθη, οριστικώς, βάσει κριτηρίων κυρίως πολιτικών, κατά τον ιθ' αιώνα. Το Γένος είναι μορφή ζωής, ψυχικής και πνευματικής, πολύ ανωτέρα, αυτήν την ιδιάζουσαν κατ' εξοχήν εις τον Ελληνισμόν ανωτέραν μορφήν ιστορικής ζωής απεκρυστάλλωσεν η Κωνσταντινούπολις και μάλιστα- αυτό είναι ακριβώς το δραματικώς υπέροχον- κατά την ώραν της πτώσεώς της, κατά την ώραν της Αλώσεώς της. Η πιο συμβολική έκφρασις αυτής της δημιουργικής συλλήψεως του Ελληνισμού ως Γένους εσημειώθη με την ίδρυσίν της Μεγάλης του Γένους Σχολής. Η Κωνσταντινούπολις εχάρισεν εις τους Έλληνας την συνείδησιν του ενιαίου Γένους. Και η Μεγάλη του Γένους Σχολή διεμόρφωσε την συνείδησιν αυτήν και την κατέστησε πνευματικόν γεγονός».*

Η Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή ύστερα από την εμπνευσμένη πρωτοβουλία του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α' εόρτασε το έτος 2004 την συμπλήρωση των 550 ετών από της ιδρύσεώς της υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου Γενναδίου Β'. Η δε σύνθεση του ύμνου της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής για το εξέχον αυτό επετειακό γεγονός, συνοδική απόφασις, ενετέθη στον φιλόμουσο Μητροπολίτη Πέργης Ευάγγελο (Γαλάνη), ο οποίος τον δημοσίευσε στο ενήδονο από πνεύμα και μύρα πολιτικής ρωμηοσύνης πόνημά του, υπό τον τίτλο: «Εκ Φαναρίου Γ', Αθήνα 2006, σελ. 220-222», όπου στην τελευταία στροφή διαβάζουμε: *«Την ελπίδα μας ψάλλ' εσαεί / μ' αναμμένο στον κόρφο φανάρι / κι έτσι μένει για πάντα καμάρι / η Μεγάλη του Γένους Σχολή».*

Ο Πέργης Ευάγγελος χαρακτηρίζει την Μεγάλη του Γένους Σχολή ως *«Το Σελαγίζον Μόρφωμα»* και στο προ ετών *«Αειδίνητον όφλημά»* του, στο ομότιτλο πόνημα- κατάθεση της ρωμαϊκής φαναριώτικης ψυχής και διάνοιάς του, με την επιγραφή «εκ Φαναρίου Β'» (Αθήνα 1997) συνθέτει με γραφίδα σταυροαναστάσιμης εμπειρίας το «Ιχνογράφημα παιδείας» και τάδε λέγει στους επιγενομένους: *«...Τρίλεκτη εκφραστική αρμονία η Μεγάλη του Γένους Σχολή. Εικόνα της Ρωμηοσύνης γνήσια, με το ύφος, με το βάθος, και με το εύρος της. Μια ιδέα, μια διάσταση και μια έδρα. Ξέχωρη άλλοτε η συγκροτημένη μετάδοση της συμφωνίας της, εκπέμπει σήμερα με διαλογισμούς και ενθυμήσεις τις μονοφωνίες της, που προσπαθούν με δέος να ξεφύγουν από τον ερυθρότευκτο αυτό πύργο....*

Καθορίζω τη Μεγάλη Σχολή μέσα σε μια ενότητα ιστορημάτων. Μέσα σ' ένα παλαιύτοπο σύνολο και σύμπλεγμα σοφίας και πνεύματος, που στο χώρο τους χαριτώνονται και αρχονταρίζονται κι από μια απόκοσμη Δύναμη, τη Μουχλιώτισσα. Λες κι έχει αποστολή ν' ασκητεύει εκεί, συντροφεύοντας τον Αχώρητο και δίνοντας μαζί με τα παιδιά του γένους πνοές ελπίδας στη χώρα των Ζώντων.

Μένει σαν ένας παμπάλαιος εξώστης πάνω από τον Κεράτιο, σα μια χελιδωνοφωλιά γεμάτη απόσταγμα βυζαντινής μνήμης. Τί θαυμασιότητα, η φλόγα του λυχνικού της που βγαίνει από την έγκαιρη ζωή των επτά αιώνων της, να φωτίζει ακόμη το πρόσωπο του «επιβλητικού και υπερηφάνου Διδασκτηρίου». Συνομιλώ κάθε πρωί με τη Μεγάλη Σχολή καθώς την αντικρίζω στα υψώματα του Φαναρίου. Και φαντάζει μπροστά μου αυτή η υψίμορφη παρουσία σαν ένα μακρόρριζο μάννα. Σα μια λαμπάδα σιγαλόεσσα που παίρνει το φως της από κάποια ακοίμητη λυχνία...και ζωσμένη το χιτώνα της με τις λευκές μαιανδρικές ραφές της, να ανοίγει κάθε πρωί την πόρτα της να μούνε τα εγγόνια της να της χαϊδέψουν τα μαλλιά, να της φιλήσουν το χέρι...

Το λέει και η φράση που χαραχτηκε πάνω της την ημέρα της θεμελίωσής της: «Η Σοφία οικοδόμησεν εαυτή οίκον». Μη και δεν είναι και η σοφία παιδί της αιωνιότητας; Συνεργάτιδα της Ρωμηοσύνης;

Μιλούμε για τις εποχές που η ελπίδα έκτιζε παλάτια κι έβρισκε δικαίωση η «μεγάλη» ζωή μας σε δυό άλλα «μεγάλα». Τη Μεγάλη Εκκλησία και τη Μεγάλη Παιδεία μας. Και στα λόγια του Πατριάρχη Ιωακείμ του Γ', για τη Μεγάλη Σχολή: «Ως τερέβυνθος εξέτεινε κλάδους και οι κλάδοι δόξης και χάριτος ως κιννάμωμον και ασπάλαθος αρωμάτων δέδωκεν ευωδιαν, διδασκαλίαν ως προφητείαν εξέχεε και καταλείπει αυτήν εις γενεάς αιώνων».

Τις αγκαλιάζει και η δική μας γενιά και τις δυό. Και την προφητεία και τη διδασκαλία και πιστεύει, ότι ο λόγος εκείνος του Πατριάρχη δε χάθηκε σαν απλή ευωδία θυμιάματος. Παρέμεινε μέσα στο τζάκι της Σχολής. Γι' αυτό κι ακόμη καίει.

Χρυσό απόθεμα ήθους και παρηγοριάς, η Σχολή του Γένους, δεν έπαυσε να είναι «η πρεσβυγενής και πολυύμνητος κόρη»...Είναι μιά μετάληψη τιμής με τη λαβίδα της ρωμαϊκής ιστορίας. Είναι και ισορρόπηση υψηλοτήτων, μέσα στο χώρο της κάποτε γιγαντωμένης Ρωμηοσύνης...

Η παιδεία του γένους στην Πόλη θ' αναφέρεται «μεγάλη», γιατί είναι τίτλος τιμής της, που δόθηκε από μεγάλους. Και θ' αναπνέει σε παρόμοια ατμόσφαιρα, όσο συλλειτουργείται με τη Μεγάλη Εκκλησία. Απ' αυτήν γίνονται και οι φύλακες των Ιερών μεγάλοι, και οι παιδευτές του λόγου μεγάλοι. Όπως και η κάθε ώρα της Ρωμηοσύνης μια μεγάλη διάσταση ιδεατή. Και «υπό λύχνον αστέρος» και «εν φωτί μεσημβρίας».

Όταν ο έξω κόσμος βιώνει τη ροή του συγκεκριμένου χρόνου, η Ρωμηοσύνη της Πόλης βιώνει και την υπέρβασή του. Κι ο τρόπος αυτός της ζωής της έγινε ο τύπος της. Το στίγμα του ιδεαλισμού της. Το ιδιάζον μεγαλείο της και η έννοια του ηρωισμού της....

Αγκαλιάζω το μεγάλο «όνομα και πράγμα» του Γένους, τη Σχολή του Γένους, σε ώρα μνήμης της. Τη βλέπω σαν εικόνα μιας ζωντανής ηρωίδας, και ριγώ μπροστά στον παλμό της σήμερα. Τα πράγματα κραυγάζουν, ότι «πανθ' ο μέγας χρόνος μαραίνει». Αλλά κι ο Πατριάρχης επαναλαμβάνει το εκστόρημα Ιωακείμ του Γ', που τότε «ως προφητείαν εξέχεε».

Ότι ο κλάδος αυτός της δόξης και της χάριτος θέλει μείνει εις γενεάς γενεών. Και κρατώντας στα χέρια το στεφάνι του αιώνα της, ανεβαίνει τα σκαλιά της εισόδου της ψιθυρίζοντας το δίστιχο: «Στεφάνι απ' αγριολούλουδα κρεμώ κι αφιερώνω...».

Υ.Γ. Το παρόν επετειακό ιστορικό κείμενο αφιερούται στους ανά την οικουμένη ζώντες και κεκοιμημένους διδάσκοντες και αποφοίτους της Μεγάλης του Γένους Σχολής, η οποία ίσταται και ανθίσταται στις περιπέτειες του ιστορικού γίνεσθαι.